

Platforma Rozumné právo: Na očkování není nutné aplikovat všechna protiepidemická omezení

V Praze 10. února 2021 – Co nejširší dostupnost a co nejrychlejší očkování co největšího počtu obyvatel je prioritou boje s pandemií Covid-19. Spolu s rychlým očkováním je třeba usilovat o co nejrychlejší návrat k běžnému společenskému životu, otevření ekonomiky a obnovení živé kultury. K tomu lze přispět i tím, že se na očkování nebudou vztahovat protiepidemická omezení, že jim nebude bráněno ve vstupu alespoň do restaurací a kulturních zařízení, víkendovému ubytování či cestování. Členové platformy Rozumné právo v tomto stanovisku uvádějí, že takový krok je za níže stanovených podmínek v souladu s Ústavou, a to i v situaci, kdy očkování není dostupné všem. Zákaz rozlišování by vedl k prohloubení ekonomických problémů a rovnosti „v bídě“ a sám o sobě by mohl být pravděpodobně neústavním.

Doporučení:

- stát by měl upustit od uplatňování protiepidemických opatření v případě očkování osob, a to minimálně tehdy, kdy bude s vysokou pravděpodobností zřejmé, že očkování nemůže nemoc dále šířit;
- podmínku očkování je možné v praxi nahradit jiným spolehlivým důkazem nenakažlivosti – negativním výsledkem testu nebo potvrzením o prodělané nemoci;
- jakmile bude s dostatečnou mírou pravděpodobnosti zřejmé, že očkování osoby se nemohou nakazit ani nákazu přenášet, není důvod na takové osoby uvalovat karanténu či zákaz volného pohybu či shromažďování;
- ve srovnatelné pozici, jako očkování, by přitom měli být i ti, u nichž bude z jiných důvodů (např. dostatečného množství protilátek) prokázáno, že se nemohou nakazit ani nákazu přenášet;
- i když je možné k odlišnému zacházení přistoupit i v situaci, kdy očkování není dostupné všem, musí být zajištění všeobecné dostupnosti očkování základní prioritou státu.

1. Na konci roku 2020 bylo v mnoha státech včetně České republiky zahájeno očkování vakcínou proti nemoci Covid-19. Očkování co největšího počtu lidí je vnímáno jako klíčový nástroj k potlačení pandemie. Evropské státy plánují nabídnout možnost očkování postupně všem, přičemž přednost mají zpravidla zdravotníci, starší lidé a jiné ohrožené skupiny. S ohledem na obecně známé potíže se zajištěním dostatku očkovací látky, distribucí a vlastním provedením očkování potřebného počtu lidí je zřejmé, že nás čeká – v optimistickém případě – ještě několik měsíců, než bude pandemie potlačena, popř. než dojde k vysoké míře proočkovanosti. Po tuto dobu zůstanou v platnosti přinejmenším některá omezení volného pohybu osob, vstupu do některých objektů, přístupu k některým službám či účasti na některých aktivitách. **Vyvstala proto otázka, zda je právně přípustné, aby se některá z těchto omezení nevztahovala na očkování osoby. A pokud ano, za jakých podmínek.**
2. Podle čl. 7 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) „nedotknutelnost osoby a jejího soukromí je zaručena“ a „omezena může být jen v případech stanovených zákonem“. Podle čl. 1 Listiny „lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti a v právech“ a podle čl. 3 odst. 1 Listiny „základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení“. Podle čl. 10 odst. 2 a 3 Listiny „každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života“ a „každý má právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě“. Podle § 2 odst. 3 antidiskriminačního zákona „přímou diskriminací se

rozumí takové jednání, včetně opomenutí, kdy se s jednou osobou zachází méně příznivě, než se zachází nebo zacházelo nebo by se zacházelo s jinou osobou ve srovnatelné situaci, a to z důvodu rasy, etnického původu, národnosti, pohlaví, sexuální orientace, věku, zdravotního postižení, náboženského vyznání, víry či světového názoru..." Podle § 6 zákona o ochraně spotřebitele „prodávající nesmí při prodeji výrobků nebo poskytování služeb spotřebitele diskriminovat“. **Je tedy rozhodné, zda případné podmiňování volného pohybu, vstupu do objektu či účasti na některé aktivitě očkováním je či není nepřípustným zásahem do nedotknutelnosti osoby nebo do jejího soukromí nebo zakázanou diskriminací.**

3. V České republice existuje celá řada povinných očkování¹ – např. proti záškrtu, tetanu, dávivému kašli, přenosné dětské obrně a virové hepatitidě B, proti spalničkám, zarděnkám. Je obecně známo, že mateřské školy a další zařízení mohou přijmout pouze dítě, které se podrobilo stanoveným pravidelným očkováním.² Ústavní soud potvrdil ústavnost povinného očkování³ i nepřijímání neočkovaných dětí do mateřských škol.⁴ Rozlišování mezi očkovánými a neočkovanými, pokud jde o přístup k některým službám, není českému právnímu řádu neznámé a bylo ústavně potvrzeno.
4. Očkování proti Covid-19 mezi povinná očkování nepatří. Zákon č. 569/2020 Sb. pouze stanovuje, že má být hrazeno ze zdravotního pojištění a že stát nahradí případnou újmu způsobenou očkováním.
5. Klíčovým východiskem úvah o protiepidemických omezeních základních práv a svobod je čl. 4 odst. 4 Listiny, podle něhož „při používání ustanovení o mezích základních práv a svobod musí být šetřeno jejich podstaty a smyslu“, a § 5 a 6 krizového zákona, podle nichž může vláda omezovat základní práva jen „na nezbytně nutnou dobu a v nezbytně nutném rozsahu“. Je-li jediným účelem všech omezení ochrana před šířením nakažlivé nemoci a očkování sebe ani nikoho jiného nakazit nemůže, odpadá důvod, proč by měl být dotýčný člověk omezován. Rozlišování očkováných a neočkovaných, pokud jde o rozsah omezení základních lidských práv, tedy možné je. Naopak bezdůvodné omezování základních svobod očkováného by ve světle uvedených ustanovení mohlo být považováno za neústavní.
6. Možnost rozlišovat mezi očkovánými a neočkovanými může platit tehdy, kdy bude vědecky prokázáno, že s vysokou pravděpodobností se očkované osoby nejen nemohou nakazit, ale ani nemohou nákazu přenášet, resp. že očkování významně snižuje riziko dalšího přenosu.
7. Ve srovnatelné pozici, jako očkování, by přitom měli být i ti, u nichž bude z jiných důvodů (např. dostatečného množství protilátek) prokázáno, že se nemohou nakazit ani nákazu přenášet. To by bylo možné prokázat jednak dokladem o prodělané nemoci určitého stáří (v danou chvíli jsou standardem tři měsíce), testem protilátek nebo aktuálním negativní testem. Nelze ostatně vyloučit, že minimálně v případě osob, které nemoc již prodělaly a prokazatelně (po určitou dobu) nepředstavují akutní epidemické nebezpečí, je jejich omezování v pohybu a přístupu ke službám také právně problematické, neboť nenaplnuje účel, k němuž opatření směřují.
8. U osob, které nemohou být očkovány kvůli svému zdravotnímu stavu, hrozí nebezpečí jejich diskriminace z důvodu zdravotního postižení, která je zakázaná. Zde i v jiných případech, kdy očkování není možné – např. v případě dětí – by bylo vhodné podmínku očkování nahradit například negativním testem nebo jiným potvrzením o nenakažlivosti.

¹ Podle § 46 odst. 1 zákona o ochraně veřejného zdraví jsou lidé s trvalým pobytem v ČR „povinni podrobit se stanovenému druhu pravidelného očkování“, sankce za nedodržení této povinnosti je pokuta do 10 000 Kč (§ 92k odst. 6 a 7).

² Dle § 50 zákona o ochraně veřejného zdraví.

³ Nález Pl. ÚS 19/14.

⁴ Nález Pl. ÚS 16/14.

9. Podmiňovat vstup na určitý typ akce nebo přístup k určité službě očkováním dále není přípustné tam, kde to není nezbytné pro zabránění šíření nákazy. Bylo by například nepřiměřené, kdyby se tak dělo v nákupních střediscích, kde lze zajistit potřebné rozestupy a hygienické standardy. Naproti tomu při osobní letecké přepravě se taková podmínka jeví být v určitém rozsahu přiměřenou. I zde ovšem platí, že by měla existovat možnost, jak nenakažlivost prokázat jinak, ideálně aktuálním PCR testem, případně ještě v kombinaci s antigenním testem provedeným přímo na letišti (či jiným způsobem, který bude epidemiologicky považován za dostatečný).
10. Neposkytnutí určité služby nebo nevpuštění do konkrétního objektu soukromým provozovatelem za splnění uvedených podmínek **není zakázanou diskriminací** ve smyslu antidiskriminačního zákona či zákona o ochraně spotřebitele. Okolnost, zda je člověk očkovaný, není zakázaným kritériem rozlišování (tzv. podezřelé kritérium) a pro takové odlišování je legitimní důvod spočívající v absenci rizika šíření nakažlivé nemoci u očkovaných osob. Zároveň je informace o očkování **osobním údajem**, s nímž je třeba nakládat v souladu s evropskými a českými právními předpisy regulujícími ochranu osobních údajů.
11. Výše uvedené závěry platí v zásadě i v **oblasti veřejného práva**, kde na jedné straně právního vztahu je orgán veřejné moci. Stát sice může ve světle judikatury Ústavního soudu nařídit i povinné očkování, bylo by ale nepřiměřené, pokud by například výkon volebního práva či práva na spravedlivý proces vázal na podmínku očkování.
12. Stát má při boji s pandemií dát přednost takovému řešení, které co nejméně omezuje základní práva a svobody. Jedině tam, kde ani při vynaložení maximálního úsilí není stát schopen zajistit realizaci základních práv a svobod, může stát stanovit za účelem zabránění šíření nákazy podmínky typu očkování či negativního testu. **Stanovení podmínek typu očkování či negativního testu má zase z výše uvedených důvodů přednost před plošnými zákazy.**
13. Jakmile bude s dostatečnou mírou pravděpodobnosti zřejmé, že očkované osoby se nemohou nakazit ani nákazu přenášet, není již legitimní důvod na takové osoby uvalovat **karanténu** v případě styku s nakaženou osobou nebo při návratu z rizikové oblasti. Na tyto osoby by se neměla vztahovat ani **plošná omezení** typu zákazu volného pohybu či shromažďování. Naproti tomu u některých drobnějších omezení, jako je povinnost zakrytí nosu a úst v prostředcích veřejné dopravy, lze tuto povinnost zachovat i pro tyto osoby, v zájmu předcházení nekontrolovatelnému rozvolnění důležitého protiepidemického pravidla.
14. Rozlišování mezi očkovanými a neočkovanými je právně možné i v **situaci, kdy vakcína není k dispozici pro všechny zájemce**. Smyslem omezení totiž není trestat ty, kteří se neočkovali, ač mohli, nýbrž výhradně ochrana před šířením nakažlivé nemoci a umožnění co možná rychlého, ač částečného uvolnění nouzových opatření pro osoby, u nichž je riziko šíření prokazatelně nižší. Je třeba si uvědomit, že trvání na stejném zacházení se všemi osobami, bez ohledu na to, zda byly očkovány či nikoli, by bylo trváním na rovnosti „v bídě“. To by mělo nemalé negativní dopady na fungování celých sektorů ekonomiky, které by mohly bez rizik fungovat, i když v omezeném rozsahu.
15. Pokud by však rozlišování mezi očkovanými a neočkovanými mělo trvat po delší dobu (např. po dobu více měsíců), bylo by z důvodu právní jistoty vhodné některá pravidla upravit zákonem. Podstatné je zároveň přijetí pravidel doprovodit řádným odůvodněním k doložení toho, že k jejich přijetí existují vážné, objektivní a rozumné důvody.
16. I z důvodů výše uvedených by mělo být prioritou státu zajistit očkování proti COVID-19 v co nejkratším čase všem osobám, které o ni budou mít zájem.
17. Členové názorové platformy Rozumné právo jsou připraveni poskytnout veřejným institucím svou součinnost a expertízu.

Co je názorová platforma Rozumné právo?

Názorová platforma Rozumné právo je nezávislá expertní skupina právníků působících v nejrůznějších oborech práva v praxi i v akademii. Jejím cílem je poskytnout vládě, parlamentu a dalším veřejným institucím odbornou oponenturu návrhů zákonů a dalších regulatorních opatření a zároveň sloužit jako rezervoár podnětů pro jejich racionální implementaci v tuzemských podmínkách. Platforma Rozumné právo není spojena s žádnou politickou stranou nebo hnutím, obchodní společností nebo jinou institucí a všichni její členové vykonávají svou činnost bez nároku na honorář nebo jinou odměnu. Stanoviska publikovaná na platformě Rozumné právo nejsou stanovisky organizací, v nichž členové názorové platformy působí.

Členové názorové platformy Rozumné právo k 10. únoru 2021

- Václav Bílý, finanční právo
- Marie Brejchová, prezidentka Unie podnikových právníků
- Petr Bříza, mezinárodní právo soukromé
- Hana Gawlasová, pracovní právo a právo elektronických komunikací
- Tomáš Gřivna, trestní právo
- Adéla Havlová, právo veřejných zakázek
- Robert Neruda, právo hospodářské soutěže
- Petra Nováková, daňové právo
- Tomáš Richter, insolvenční právo
- Ondřej Trubač, daňové právo
- Jan Wintr, ústavní právo

K řešení dílčích otázek mohou být přizváni další odborníci z různých, i neprávních oblastí.

Web: www.rozumnepravo.cz

LinkedIn: [Rozumné právo](#)

Twitter: [@RozumneP](#)

Kontakt pro média: Jakub Kocmánek, tajemník, tajemnik@rozumnepravo.cz